

Connexions: sobre la
memòria i la família

Marina Romero Balaguer
Treball de Final de Grau en Belles Arts
Universitat de Barcelona
2019-2020
Tutora: Anaïs Civit

A la memòria del meu avi.

AGRAÏMENTS

En primer lloc m'agradaria agrair la dedicació de la meva tutora Anaïs Civit per acompanyar-me i guiar-me a través d'aquesta odisea que ha sigut la realització del TFG i per haver cregut en el potencial del meu projecte artístic.

En segon lloc vull donar les gràcies als meus pares per la seva paciència, el seu suport incondicional i per tota l'ajuda que m'han brindat durant aquest procés. I també als meus avis, per haver guardat aquests preciosos records continguts en les fotografies familiars durant dècades.

I per últim, a la Natàlia, la Marian i la Marina per acompanyar-me i fer més lleugers i divertits aquests cinc anys d'universitat.

ÍNDEX

Resum - Abstract	1	Metodologia	33
Introducció	3	Recerca i recopilació fotogràfica	35
Objectius	5	Primera recerca	35
Marc Conceptual	8	L'acotació	37
L'Arxiu i l'Àlbum familiar	9	Materialització plàstica	43
Memòria i Fotografia - Infantesa i Nostàlgia	11	Tècnica del transfer	43
Relacions familiars i connexions en el temps	13	Material tèxtil	45
L'introducció del text i la fotografia	14	La superposició i el text	47
Espais de la infantesa- Reconstrucció	15	Relació amb l'espai -Instal·lació	57
Obres Antecedents	18	Prototip instal·lació final	64
Referents artístics	25	Conclusions	71
		Bibliografia	73
		Annex	75

RESUM

El projecte consisteix en una narració d'imatges en forma d'instal·lació tèxtil que vol reconstruir metafòricament els espais més importants del patrimoni espacial de la infància a través dels records i la memòria. Les teles penjants del sostre creen i delimiten les diferents capes que conformen la instal·lació, invitant a l'espectador a transitar pel seu interior en un recorregut interactiu per la història i la memòria familiar a través de l'essència de la infantesa de diferents èpoques.

L'obra es basa en les connexions espacials, personals i vivencials entre les fotografies de la meva infantesa i la de la meva mare trobades a l'arxiu familiar. A partir d'aquest vincle sentimental, es deixa que el públic s'endinsi en un itinerari íntim d'històries personals on s'exploren els vincles familiars, les relacions inter-generacionals, la nostàlgia de la infantesa i el pas del temps a través de les associacions fotogràfiques i els diàlegs entre el jo i el passat.

Paraules clau: records, família, infantesa, fotografia/imatges, connexions, tèxtil, interactiu

ABSTRACT

The project consists of a narrative of images in the form of a textile installation that seeks to metaphorically reconstruct the most important spaces of children's spatial heritage through memories. The fabrics hanging from the ceiling create and delimit the different layers that build/ make up the installation, inviting the viewer to travel across it in an interactive journey along the history and family memory through the essence of childhood from different eras.

The art work is based on the spatial, personal and experiential connections between the photographs of my childhood and that of my mother found in the family archive. From this sentimental bond, the audience is allowed to enter an intimate itinerary of personal stories where family ties, inter-generational relationships, childhood nostalgia and the passage of time are explored through the photographic associations and dialogues between the self and the past.

Key words: memories, family, childhood, photography/images, connections, textile, interactive

INTRODUCCIÓ

El treball de final de grau és el projecte on culminen tots els esforços i les vivències de la carrera i on es manifesta tot l'aprenentatge i les nocions assimilades durant tots aquests anys a la facultat. En aquesta obra volia reunir tots els coneixements i les idees que he anat treballant en obres anteriors i amb els que poder crear un projecte on es plasmin els aspectes més importants de la meva pràctica artística, com són: la recuperació de la memòria a través de les imatges fotogràfiques, els records relacionats amb l'etapa de la infantesa, els pas del temps i l'exploració de la identitat a través dels vincles i les relacions familiars.

Degut a la situació excepcional que hem viscut durant aquests mesos, ens hem hagut d'adaptar a les diferents situacions i entrebancs que ens hem trobat pel camí, i aquesta nova realitat ha afectat irrevocablement al projecte, tant en el seu procés com en la seva materialització. Com que no disposava dels medis i els espais apropiats, he fet el màxim que he pogut amb els materials i les infraestructures de què disposava. Per aquestes raons no he pogut realitzar una obra acabada i presento, en el seu lloc, un projecte d'obra acompanyat del que seria un prototip de la instal·lació final.

Aquest dossier es compon de diversos apartats per els quals es realitza un recorregut a través de les diferents etapes del procés de creació del projecte d'obra. L'apartat principal presenta les idees i els conceptes per les que es regeix el projecte, mostra el meu bagatge artístic a través de diverses peces anteriors a aquesta obra i als artistes i obres que inspiren i recolzen el projecte i, finalment, el procés que s'ha seguit per a arribar a realitzar el prototip d'instal·lació final, tot acompanyat de fotografies que il·lustren tot el procediment. S'incorpora també un annex en què es mostren, visualment, proves plàstiques amb diferents materials, i altres proves que trobo interessants mostrar per a completar el projecte.

Com a nota final, m'agradaria remarcar que, tot i les condicions adverses en les que s'ha hagut de realitzar el projecte, aquest m'ha servit per aprendre a adaptar-me i canviar davant les diferents situacions i circumstàncies. Tot i no haver pogut realitzar l'obra final, aquesta ha sigut una experiència atípica que m'ha servit per a créixer tant personal com artísticament.

OBJECTIUS

Amb aquest treball pretenc tenir l'oportunitat per a desenvolupar la meva obra artística i aprofundir i experimentar en diferents àrees de treball, tant conceptualment com plàsticament. Un dels objectius més importants que em vaig marcar a l'hora de realitzar aquest projecte va ser el de crear una obra o una instal·lació que generés una experiència interactiva, ja que m'interessava molt que l'espectador hagués d'interactuar i relacionar-se amb l'obra per a experimentar-la. Un dels altres objectius va ser el d'aprofundir en mètodes i conceptes vinculats a la memòria i als records, ja que són les nocions principals en què s'ha desenvolupat la meva pràctica artística i en les que volia aprofundir per a expandir els seus fonaments.

En un aspecte més tècnic, volia sortir de la meva zona de confort i treballar amb nous materials i tècniques que em permetessin explorar i experimentar els diferents àmbits plàstics i conceptuals de l'obra. Volia trobar un material i una tècnica que em permetessin plasmar els matisos tan delicats que sorgeixen treballant amb nocions i sentiments com la memòria, els records, la nostàlgia o el pas del temps, alhora que també pogués transmetre la delicadesa i familiaritat en parlar d'allò íntim i personal. Per últim, volia treballar i explorar amb més profunditat la versatilitat del llenguatge fotogràfic, utilitzant la seva flexibilitat plàstica per a experimentar amb diferents tècniques i procediments, amb els que no havia treballat anteriorment, i que em poguessin donar l'oportunitat de crear, amb les imatges, nous imaginaris i narracions, amb què desenvolupar i materialitzar l'obra.

MARC CONCEPTUAL

L'Arxiu i L'àlbum familiar

El treball amb fotografia parteix de la inclinació de la meua família de documentar l'ambient íntim i familiar durant el transcurs dels anys. A conseqüència, el recull de fotografies ha anat creixent amb el temps, deixant una compilació de moments i records capturats en imatges fotogràfiques domèstiques que han anat passant de generació en generació. Totes les imatges recopilades recullen les vivències i la memòria del passat, conformant un arxiu fotogràfic personal.

En l'article "Between Memory and History" l'historiador Pierre Nora (1989. P.13) observa que la memòria moderna és, sobretot, arxivística. L'autor, en explorar com l'ésser humà experimenta i es relaciona amb la memòria, descriu l'obsessió de la nostra societat per l'arxiu com una resposta a la necessitat de voler conservar-la, destacant que, a temor d'oblidar, les persones senten l'obligació de recopilar documents, com fotografies, llibres, retalls, etc., d'arrel sentimental, que els permetin recordar. És per això que, com a societat i com a individus, l'arxiu és l'eina que ens ha permès preservar el nostre passat i conservar la memòria.

L'arxiu pot prendre diverses formes, existir en diferents suports i pot conformar-se de diferents elements, a la vegada que pot ser un arxiu públic o, com és el cas d'aquesta obra, un arxiu privat o domèstic, on les imatges que es fan servir s'han extret d'una col·lecció pròpia d'imatges personals. L'obra parteix de l'ús d'aquest "arxiu domèstic" que es tradueix, en l'àmbit familiar, en forma d'àlbums fotogràfics. La creació d'aquests àlbums marca un pas important en la història de l'autorepresentació, exposant a les llars, l'oportunitat de crear la seva pròpia biografia pictòrica. (Musée Nicéphore Niépce, 2011) A les seves pàgines, les famílies contenen els seus records a través de fotografies que capturaven moments importants de la seva vida i les dels seus éssers estimats. Aquesta recopilació que acabava formant part dels àlbums es conformava, majoritàriament, d'imatges que capturaven moments d'alegria, instantànies "perfectes" que semblaven captar els fotografiats en un estat de perpètua felicitat. Els àlbums mostren, d'aquesta manera, només una fracció de la realitat, una representació seleccionada i filtrada que ens presenta una il·lusió, creada per nosaltres mateixos, d'una imatge idíl·lica de la família.

És amb l'era digital, les xarxes socials i la immediatesa actual de les imatges, que l'àlbum familiar ha quedat en l'oblit. Ara vivim en el món de la sobre-exposició, on es comparteixen fotografies familiars i personals amb tothom, fent que es difuminin les línies d'allò privat i d'allò públic. L'artista, dissenyador, i comissari Erik Kessels reflexiona sobre aquesta situació a través de l'anàlisi del paper de la fotografia en l'era analògica i l'era digital, i el lligam amb la documentació de les nostres vides i la desaparició de l'àlbum familiar. Kessels (2017) observa que la fotografia ha canviat:

"Les imatges no es prenen per preservar els records sinó per compartir-los. Actualment, el cicle de vida d'una fotografia és d'uns pocs minuts, una setmana com a màxim. En contrast, els àlbums un cop van ser fets per durar i aquestes imatges encara sobreviuen."

Com exposa Anna Maria Guasch (2005. P.158) en l'article Los lugares de la memoria: el arte de archivar y recordar "a la gènesis de l'obra d'art «en tant que arxiu» es troba efectivament la necessitat de vèncer l'oblit, a l'amnèsia..." . Per afrontar i combatre aquesta situació d'oblit,

l'obra utilitza l'exhibició de moments personals com a recurs per recuperar la memòria. És en aquest procés on les imatges dels àlbums passen de només existir com a fotografies domèstiques a introduir-se al món de l'art, fent que el seu valor i la seva funció inicial canviïn. En divulgar les fotografies, els relats i records que en un principi eren històries banals per a la resta del món, es converteixen en imatges que atrapen a l'espectador a través de la seva enigmàtica intimitat.

Memòria i Fotografia - Infantesa i Nostàlgia

La fotografia és el suport més estès en la nostra societat per a conservar els records, la seva immediatesa, la seva capacitat de parar el temps i la rapidesa a l'hora de capturar moments precisos, fan que aquesta tècnica sigui la més utilitzada per a preservar la memòria individual. "Des dels inicis de la fotografia, a la quarta dècada de segle XIX, s'ha associat aquesta tècnica amb la memòria individual i social" (González Flores, 2008. P.11) És per aquest motiu que, en el procés de l'obra, les imatges fotogràfiques actuen com el desencadenant de recuperació dels records i, conseqüentment, de la memòria.

La indagació a la naturalesa dels records a través de les fotografies de la meua infantesa rehabilita el vincle amb el passat i, alhora, es converteix en l'inici de la recuperació de la memòria. (Guasch, 2005. P.158) Com exposa la psicòloga, fotògrafa i docent Amparo Muñoz (s.f) en el seu article sobre els records en relació amb la fotografia i la memòria:

"A partir d'una fotografia podem generar un temps de narració paral·lel als nostres records, que en principi es mantenen aïllats, com instants fotogràfics i que desencadenen una sèrie de connexions elaborant una narració més extensa; podem partir d'un

instant per recrear tot un procés compost per nous instants que, connectats, permeten discórrer per la memòria. Per tant, la fotografia estimula l'evocació d'un procés molt ampli de record."

És en aquest procés d'introspecció i recuperació del record on ens trobem davant del concepte de nostàlgia, associada, en l'obra, amb l'època de la infantesa. Impulsats pel sentimentalisme pel passat, associat amb moments de felicitat personals, intentem aferrar-nos als records de la infantesa i lluitar contra el temps, la mort i l'oblit.

Voldria destacar també la idea de la memòria heretada (Memòria i fotografia encontrada P.237), concepte utilitzat en un estudi d'una fotografia de Roland Barthes en que apareix la seva mare de petita. Com Barthes, que vol trobar una fotografia de la seva mare que capti l'essència del seu record, jo intento trobar fotografies que evoquin records relacionats amb moments, persones i llocs significatius per a la meua família, intentant captar l'essència de la infantesa en diferents èpoques. En l'obra, les fotografies en blanc i negre mostren la infantesa de la meua mare i la

joventut d'altres membres de la família, moments que no corresponen a la meua època sinó que són moments que ja han passat. Per a parlar d'aquells moments i de les persones fotografiades, que no corresponen a un moment que jo he viscut sinó un que he adquirit a partir de l'àlbum familiar, m'apropio d'aquests instants i vivències a través de la memòria heretada que les fotografies d'aquest àlbum em proporcionen.

Relacions familiars i connexions en el temps

La selecció de fotografies utilitzades en el projecte conformen una col·lecció de moments de la infantesa en diferents èpoques. Aquesta compilació conforma la representació d'aquesta etapa de la vida protagonitzada per diferents membres de la meua família. Escollint imatges relacionades al cercle familiar més proper, s'estableix una connexió directa entre la pròpia persona i l'obra.

En aquest projecte s'utilitzen les diferents imatges fotogràfiques per a intentar construir un discurs sobre els records, la memòria i la meua pròpia identitat. Paral·lelament, vinculant les imatges del passat amb les més "actuals", apareixen relacions i connexions personals i espacials a partir de les quals es crea un itinerari de la història i la identitat familiar.

El que es troba en aquests relats visuals és la semblança d'experiències i vivències vinculades a les relacions inter-familiars i espacials en les diferents generacions fotografiades. Els llocs i les persones que s'observen en les fotografies en blanc i negre on es mostra la infantesa de la meua mare, també apareixen en les fotografies de la meua infància, els llocs apareixen una mica més antics, subtilment canviats i les persones que abans apareixien en la infantesa i la joventut ara s'han fet grans, però essencialment la fotografia es repeteix.

Es mostren moments, espais i tradicions que es repeteixen dins del cercle familiar malgrat la gran diferència d'anys entre unes imatges i d'altres. Les imatges en blanc i negre mostren moments del passat relacionats amb la meua família però que no he viscut directament. A través de les històries i anècdotes explicades per els meus familiars i amb l'ajuda de la similitud dels moments viscuts en la meua pròpia infància, m'apropio d'aquests records i els assimilo com a memòria personal. (Prieto, 2014. P.121).

Els diàlegs entre les imatges sorgeixen de la combinació de les fotografies. La superposició suggereix una connexió entre els elements que apareixen a les fotografies, i que l'espectador ha d'esbrinar a través de l'observació i amb l'ajuda de les dades proporcionades dins la mateixa obra. El més important de l'obra és precisament el que no es veu o percep d'una primera ullada.

“Són aquestes connexions silencioses les que permeten l'empatia entre l'artista i l'espectador, i també, les que obliguen a apropar-se a l'obra d'una manera activa i participativa.”
(Gili, Marta, 1998. P.14)

La introducció del text i la fotografia

Les fotografies analògiques solien ser la font material per preservar els records i conèixer la història familiar. L'acumulació d'imatges revelades, però, feia difícil la identificació i ordenació de totes les fotografies, per el que es va introduir l'escrit, ja fos amb la incorporació de l'any, la data completa o el nom del lloc on es va prendre la imatge, les diferents cal·ligrafies particulars dels membres de la família acompanyaven aquestes imatges com una referència per a la posteritat, incorporant així el text a la fotografia.

En aquest projecte, l'adició de text sobre les imatges parteix de la necessitat d'expandir la informació que ens donen les fotografies per si soles. El text només s'afegeix en comptades fotografies de l'obra, i es conforma de noms de familiars, dates i llocs, que ajuden a l'espectador a situar-se dins les històries que expliquen les fotografies i que permet, al mateix temps, donar una informació complementària que serveix com a guia per identificar i relacionar els personatges que apareixen a les diverses imatges. El text compleix així una funció més aviat informativa, però que a la vegada es transforma en l'eina que ens permet trobar les relacions entre els personatges, desvelant així les connexions familiars que aquestes contenen.

Es destaca la cal·ligrafia escrita a mà, que vol indicar la relació directa entre l'obra i l'autora (jo), l'ús de la primera persona, ja que es parla de la meua memòria personal i familiar, pel que les relacions que apareixen a les imatges prenen el "jo" com a punt de partida de la narració, i la intencionalitat de deixar les errades comeses en el text. Com exposa Prieto sobre la intencionalitat en els textos de les fotografies de Duane Michals:

“La seva voluntat de no esborrar les errades, és a dir, que les ratllades i correccions sobre el text siguin visibles per al lector com si es tractés d'un manuscrit original, afavoreix la impressió que la seva escriptura es percep com un diari o una carta personal.” (Prieto, 2014. P.44)

La combinació de les fotografies amb el text, crea així un discurs doble amb què el públic pot aprofundir en la narrativa de l'obra i endinsar-se en la història familiar.

Espais de la infantesa - Reconstrucció

Les fotografies ens permeten aturar el temps, capturar un instant en un lloc concret, paralitzant així el nostre record d'aquest espai. Alberto Prieto (2014. P.109) reflexiona a partir de l'obra "The Inhabitants" de Wright Morris sobre el pas del temps, els espais i la relació amb la fotografia:

"Aquesta relació espaciotemporal, en relació amb la tensió de la pròpia imatge fotogràfica, planteja aquesta pregunta: Que queda al lloc que vam fotografiar? I sobretot, que queda a la fotografia?"

La selecció de fotografies que formen l'obra mostren els subjectes en llocs significatius on s'han viscut vivències de la infància durant generacions. La relació entre les imatges antigues i les més "actuals" actuen com a mirall del pas del temps.

"A la recuperació de la infantesa sorgeix un discurs clàssic sobre la destrucció del patrimoni espacial que pertany a aquell temps passat. La comparació entre l'espai del present i el passat sol ser negativa, perquè els llocs que pertanyien a la pàtria infantil o han desaparegut o han sigut transformats" (Prieto, A. 2014 P.131-132)

En el projecte, els espais principals que apareixen en les fotografies han canviat o ja no existeixen. És per aquesta raó que la visita als espais de la infància, d'aquests llocs que guarden tantes memòries, es transforma en una activitat de reconstrucció i de confrontació amb el passat i amb el pas del temps. És per aquest motiu que aquests llocs s'intenten "rescatar" a partir dels records viscuts en aquests llocs. D'aquí sorgeix la inquietud d'instal·lar en l'espai, per a recuperar d'alguna manera aquests espais importants de la memòria familiar, que han sigut abandonats o que ja no existeixen.

Casa d'estiueig: Blanes

La ciutat de Blanes, des que tinc memòria, sempre ha estat el lloc d'estiueig de la família. Passant cada estiu a les seves platges, constitueix un lloc molt important en els records de la infància familiars. El pis d'estiueig es trobava a uns minuts de Blanes a una urbanització de cases. Era una planta baixa d'un bloc de pisos antics que els meus avis van comprar l'any 1965 i és on tota la família, des d'aquell any, va anar a passar quasi tots els caps de setmana i la temporada d'estiu. Jo el recordo com un pis petit amb una distribució estranya però amb un

jardí i un pati interior molt bonics on vaig passar els dies d'estiu, les celebracions i aniversaris amb tota la família. El problema d'un pis antic i la compra del terreny annex a la casa, va portar als meus avis a construir-se una casa més gran. Després de la venda, el pis va anar passant de propietaris fins a acabar abandonat. Des de la nova casa, cada any vaig veient com el pis d'estiueig de la família es va deteriorant.

Piscina pública: Sant Daniel

Antigament la piscina era el lloc de reunió, era on es socialitzaven tots els veïns, els que vivien allà i els estiuejants que s'instal·laven a la urbanització. Els meus avis solien anar-hi cada dia, amb la meua mare, el meu tiet i els amics de la família, i era on es celebraven totes les festivitats, Sant Joan, Sant Jaume, etc. Quan jo era petita hi solíem anar de vegades, però amb la nova construcció de grans cases amb piscines pròpies, la vida a la piscina va anar desapareixent fins que la van tancar. Ara roman abandonada i tancada al públic. Les platges de Blanes han vist créixer a molta part de la meua família. És per això que a l'arxiu familiar hi ha una gran quantitat de fotografies en les quals apareixen els membres de la família i amics, passant els dies a les seves platges i cales durant l'estiu.

Casa dels avis: Sabadell

La família va anar a viure a Sabadell quan es van casar els meus avis, que van fer construir la seva casa. A la casa hi vivien tots els membres de la família, els avis, els besavis, els tiets i tietes i és on va créixer la meua mare. Per a mi sempre ha sigut "la casa dels avis", encara que hi visqués tothom. Anàvem a visitar-los els caps de setmana i dinàvem amb tota la família. La casa tenia un pati interior on es fotografiaven els nens petits jugant, on se solien fer les fotografies d'esdeveniments especials, com la Palma, els aniversaris, o jugant amb els regals de reis. Al cap dels anys, amb l'antiguitat de la casa i amb la mort de diversos familiars, la casa es va quedar gran i els meus avis van decidir vendre la casa al banc i traslladar-se a un pis. La casa va quedar derruïda i ja no existeix, només s'hi veu un terreny buit.

Tots aquests espais els han gaudit les diferents generacions de la meua família en diverses èpoques de la seva vida. Per aquesta raó, la seva "reconstrucció", encara que momentània, fa que els espais mencionats, que ocupen un lloc molt important en la història i la identitat familiar, tornin a existir a través dels records.

ANTECEDENTS

En aquest apartat es presenten diverses obres realitzades durant el transcurs del Grau en el qual destaquen conceptes com la nostàlgia i la memòria, nocions que s'han anat treballant progressivament i que s'han desenvolupat en treballs i projectes anteriors, i d'altres com la superposició, un nou concepte que he adaptat a la meua obra.

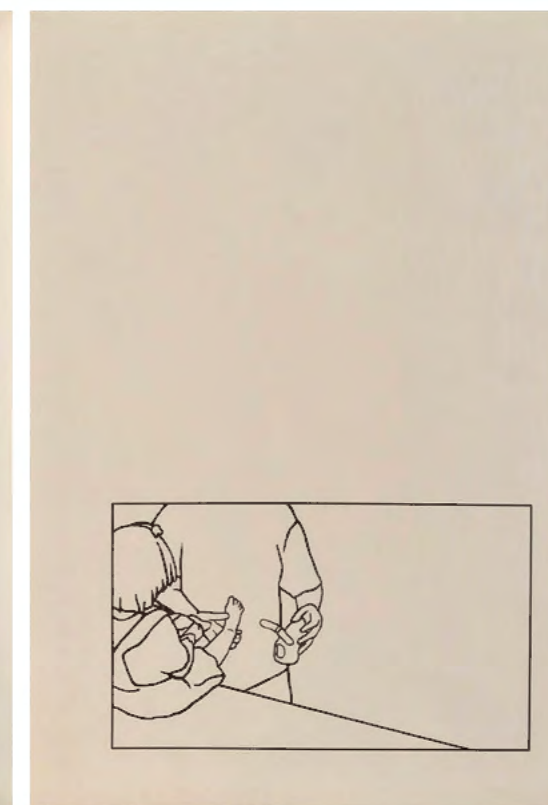
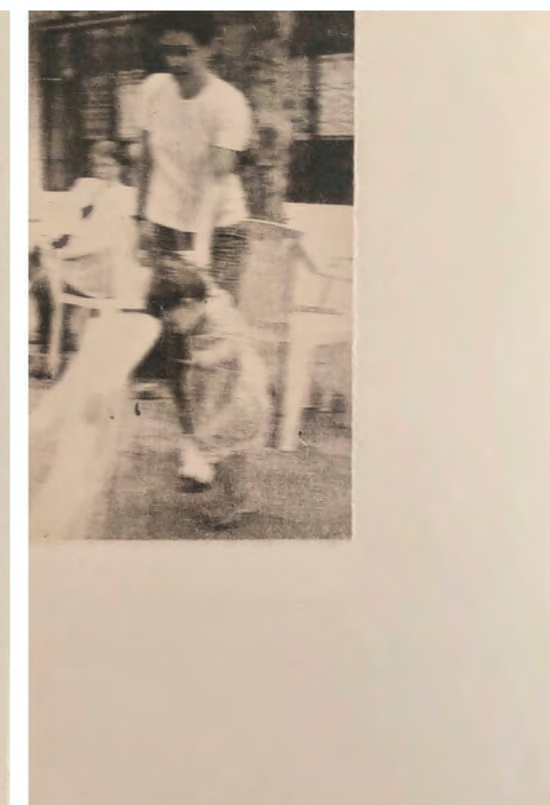
Records (2017)

Aquesta obra gràfica consisteix en una sèrie d'estampes, realitzades amb les tècniques de punta seca i aiguafort respectivament. Aquest treball es basa en fotografies pròpies en què apareixen moments específics de la meua infantesa. A partir d'aquest vincle sentimental s'al·ludeix als records i com de mica en mica es van perdent, mostrant una realitat que ja no existeix, representant un jo i un instant que ja no tornaran a ésser, sentiment representat amb aquesta nubulosa que envolta i tapa parcialment els personatges com si els estiguessin esborrant.

Vincles (2018)

Aquesta obra és un conjunt de litografies i fotolitografies basades, una altra vegada, en fotografies pròpies, en les que es vol reflectir la nostàlgia de la infantesa. En aquest cas les fotografies evadeixen a un concepte de nostàlgia totalment diferent del que havia treballat prèviament. Quan la nostàlgia encara és la base del projecte, les imatges exalten el passat i els records a través de les relacions interpersonals i vincles familiars

Fòssils (2018)

Aquesta obra consta de dues peces, un body i un parell de mitjons de nadó, roba que vaig utilitzar durant el període de la infància. Aquestes són exposades dins del que vol representar un baül, en el que es va reproduint un vídeo on apareixen imatges antigues. A partir d'aquest vincle sentimental es torna a evocar el concepte de nostàlgia en la peça, el que fa que la roba acabi convertint-se en un símbol de preservació i permanència del passat, convertint-la en una fossilització dels records.

Fòssils, 2018. Fosa de bronze, fusta i video. Body 21,5x 21 cm / mitjons 10x6 cm

Sense títol (2018)

L'obra està composta per una imatge final i única la qual està formada a partir de la superposició de diverses imatges fotogràfiques on s'interpreta la definició de saturació a partir del trànsit de persones en els espais que conformen el transport públic, alhora es reflexiona sobre la naturalesa efímera d'aquests espais. A través de les transparències, les opacitats i la llum, es crea un discurs caòtic però a la vegada poètic entre les imatges, en les que es capturen instants concrets en el temps. Es creen així imatges en les quals predomina el moviment i la fragilitat dels subjectes, creant una mena de radiografia d'aquests espais. A la vegada la superposició permet la creació d'una imatge nova la qual es converteix en un retrat i anàlisi d'un entorn públic, la temporalitat i el comportament humà.

Sense títol, 2018. Superposició fotogràfica entre acetat transparent, 29,7x42 cm

REFERENTS

He seleccionat una varietat d'artistes que he descobert al llarg de la meua trajectòria i que m'han servit per a fonamentar i guiar la meua pràctica artística. Els referents escollits són bastant diversos, variant en conceptes, metodologia, materialització de l'obra i manera d'enfocar els projectes. Els he escollit en funció de diverses raons, ja sigui pel tracte dels conceptes, pel material utilitzat o per la composició i instal·lació de la seva obra, entre d'altres.

Aquests artistes que es presenten a continuació són els que es troben més vinculats amb la meua obra i a les dues vessants principals que presenta aquest projecte. Per una banda ens trobem davant la importància de la instal·lació interactiva i immersiva i la intencionalitat de fer l'espectador participatiu de l'obra, i per l'altra banda trobem la utilització de conceptes i nocions com la memòria, els records, la família i la identitat tractats a través de les imatges fotogràfiques.

Katie Wigglesworth

Katie Wigglesworth és una artista de l'àmbit d'escultura i instal·lació, que treballa principalment en l'àmbit tèxtil. La seva pràctica artística també inclou la fotografia, utilitzada com a suport i inspiració del seu treball tàtil. Les seves instal·lacions tèxtils en grans dimensions conviden a l'espectador a endinsar-se i recórrer la seva totalitat a través de les teles que les conformen.

“En la meva pràctica actual, les meves peces busquen encarnar qüestions de temps i pertinença. M'interessen els llocs on es reuneixen els dos; llocs on el moviment del temps es desprèn de sentit, o absència, de pertinença. I, a mi, m'intriga especialment el paper que la repetició té en la confluència. Veig això ressonant inherentment en els actes repetitius que configuren el meu treball...” (Wigglesworth, s.f.)

All Who Are Weary, 2016-2017. Tencel teixit a mà, cotó. Instal·lació.

Christian Boltanski

Christian Boltanski és un dels artistes que treballa a través de la recuperació d'arxiu fotogràfic, creant obres que es nodreixen tant de la memòria individual com de la memòria col·lectiva. L'artista tracta i experimenta amb el material fotogràfic de maneres molt diverses al llarg de la seva carrera, creant peces que engloben des de recreacions d'àlbums familiars ficticis a instal·lacions de grans dimensions.

Els conceptes principals amb que treballa Boltanski són la memòria, l'oblit, el rastre i la mort, nocions que regeixen tota la seva pràctica artística. A través del diferent material recol·lectat, Boltanski crea així instal·lacions que expressen l'absència i conviden al públic a reconstruir el passat per preservar la memòria.

1. *La traversée de la vie*, 2015. 31 impressions d'injecció de tinta en vel, cable metàl·lic, cables electrònics i bombetes. Teles 180x230, mides variables.

2. *Les Vacances à Berck-Plage (Août 1975)*, 1995. Llibre, enquadernat en tela, 23 impressions offset muntades a partir de fotografies en color. Offsets: 12,5 x 8,7 cm

1

2

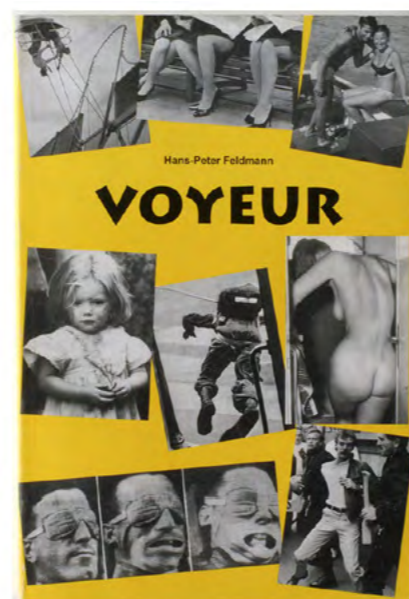
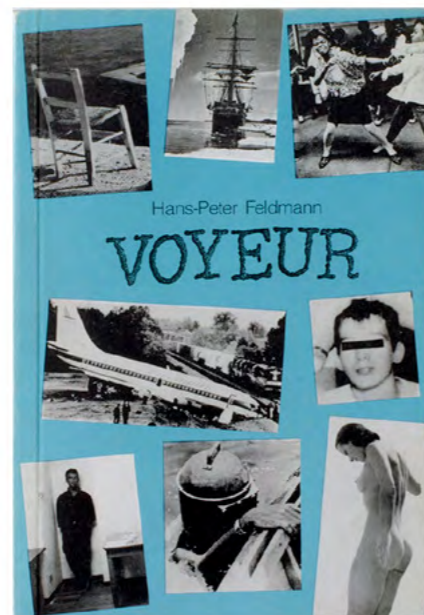
Hans-Peter Feldmann

Hans-Peter Feldmann és un altre artista que treballa, tant a partir de les seves fotografies com amb imatges i altres objectes trobats i recuperats, creant peces que van des de llibres de catalogacions i recopilacions fotogràfiques, a escultures i instal·lacions.

Recol·lectant material fotogràfic molt divers, sigui de caràcter públic o personal, amateur o professional, Feldmann re-avalua i re-contextualitza el caràcter d'aquestes imatges, que en principi es mostren com corrents i banals, creant obres on treballa la cultura de la imatge col·lectiva, enfrontant a l'espectador amb el seu propi món pictòric i la seva pròpia percepció. (C/O Berlín, 2016)

100 Jahre, 2001. Fotografia a les sals de plata i pedestal amb ram de flors
30,5 x 24,3 cm

Voyeur (1a edició - 1994 i 2a edició - 1997). Llibre de recopilacions fotogràfiques
16,5 x 11cm

Duane Michals

Duane Michals (1932) és un fotògraf estatunidenc més conegut per les seves instantànies tant íntimes com surrealistes, les seves seqüències fotogràfiques que recorden a relats i narracions cinematogràfiques i que l'ajuden a superar els límits de les imatges individuals i, sobretot, per la seva incorporació de text a les imatges, fonamental per la comprensió total de la imatge. (Clavorardiendo, 2017)

Part de la seva obra fotogràfica és autobiogràfica, imatges de la seva família, la seva ciutat natal, la casa on va créixer, etc. són escenaris recurrents en les seves fotografies, creant un imaginari captivador, íntim i personal que reflecteixen els seus pensaments. En aquestes fotografies més personals, Michals reflexiona sobre els seus orígens i les relacions personals i familiars, a la vegada que al·ludeix a la seva infantesa i adolescència i al pas del temps.

Dr. Heisenberg's Magic Mirror of Uncertainty, 1998. Seqüència fotogràfica.

The House I Once Called Home: A Photographic Memoir with Verse, 2003.
Llibre recopil·lació de seqüències fotogràfiques i textos poètics (56 pàg.)

Raed Yassin

Raed Yassin, és un artista i músic de Beirut que compta amb una obra molt diversa i variada que crea a través de les seves històries personals. El que més m'interessa de la seva pràctica artística són les seves obres amb tèxtils, en les que, a través dels brodats, reprodueix els records fotogràfics perduts de la seva infantesa i amb els que porta a l'espectador en un recorregut pictòric i visual de la seva memòria. L'al·lusió als àlbums familiars, la memòria i la família prenen forma en les íntimes i delicades rendicions dels diferents esdeveniments i escenes mundanes familiars. (Yassin, s.f)

The Flying Kid (de la sèrie Dancing, Smoking, Kissing).
85 cm x 75 cm

By The Sea (de la sèrie Dancing, Smoking, Kissing). 60 x 90 cm

METODOLOGIA

Aquest projecte és concebut com el resultat d'una extensió de diverses obres realitzades prèviament al llarg de la carrera. La meua pràctica artística parteix d'una inclinació a tot allò personal, introspectiu i familiar sempre lligat a les imatges fotogràfiques.

Recerca i recopilació fotogràfica

La primera recerca

La mort del meu avi és l'esdeveniment que marca gran part de la meua pràctica i trajectòria artística. És a partir d'aquest moment que començo a reflexionar sobre el passat, els records i la pèrdua. Buscant imatges en què aparegués amb el meu avi, recupero els àlbums fotogràfics que romanien oblidats en una prestatgeria i trobo, en les fotografies familiars, un medi per a recordar els moments i records del passat i recordar i reconnectar amb les persones presents i amb les que ja no hi són.

Per aquesta raó, els àlbums familiars de la meua habitació van ser el punt de partida de la recerca d'imatges que utilitzaria en l'obra. A través d'una àmplia primera recerca, vaig triar imatges on apareixien moments de la meua infantesa amb els que sentís algun vincle personal important, plasmessin un moment especial i nostàlgic, o que em fotografiaven amb persones importants de la meua vida.

En continuar la cerca, ara a casa dels meus avis, em vaig topar amb unes caixes plenes d'àlbums i fotografies antigues, en color i en blanc i negre, de diferents èpoques. En examinar-les vaig observar que en la majoria apareixien diferents membres de la meua família, però

sobretot la meua mare i el seu germà, fotografiats durant la infantesa i adolescència en diferents escenaris, que variaven entre festivitats, vacances familiars i aniversaris o casaments i comunions. El que em va interessar en examinar a fons totes aquestes fotografies, va ser que, en comparar-les, les imatges de la meua infantesa i les imatges de la infantesa de la meua mare mostraven escenaris molt semblants, en alguns casos, les imatges fotogràfiques eren quasi idèntiques. Malgrat la diferència d'anys entre les unes i les altres, les imatges mostren unes connexions tan insòlites i sorprenents que vaig decidir treballar el projecte a partir d'aquestes coincidències.

Amb la recopilació d'imatges de la infantesa en les que apareixia algun tipus de semblança o coincidència significativa, ja fos espacial, situacional, etc. vaig establir una base fotogràfica a partir de la qual treballar.

L'acotació

A partir del material fotogràfic recopilat vaig dividir les imatges en parelles. Aquestes estaven formades per una fotografia en blanc i negre, representant la infantesa de l'època de la meva mare, i una fotografia en color, representant l'època de la meua infantesa, en les que s'exposa la similitud compositiva i els paral·lelismes de contingut de les instantànies, mostrant les imatges quasi idèntiques que esdevenen paral·lels fotogràfics. En una anàlisi posterior, vaig observar que moltes de les fotografies s'havien pres en els mateixos llocs i espais però en temps diferents i, tenien en comú, que tots havien estat abandonats o ja no existien. A partir d'aquest nou fonament vaig fer una nova reagrupació de les imatges. Es van crear tres o quatre categories principals amb els espais que més es repetien en les instantànies, dividint així les imatges segons els llocs més significatius de la infantesa i la història familiar.

Materialització plàstica

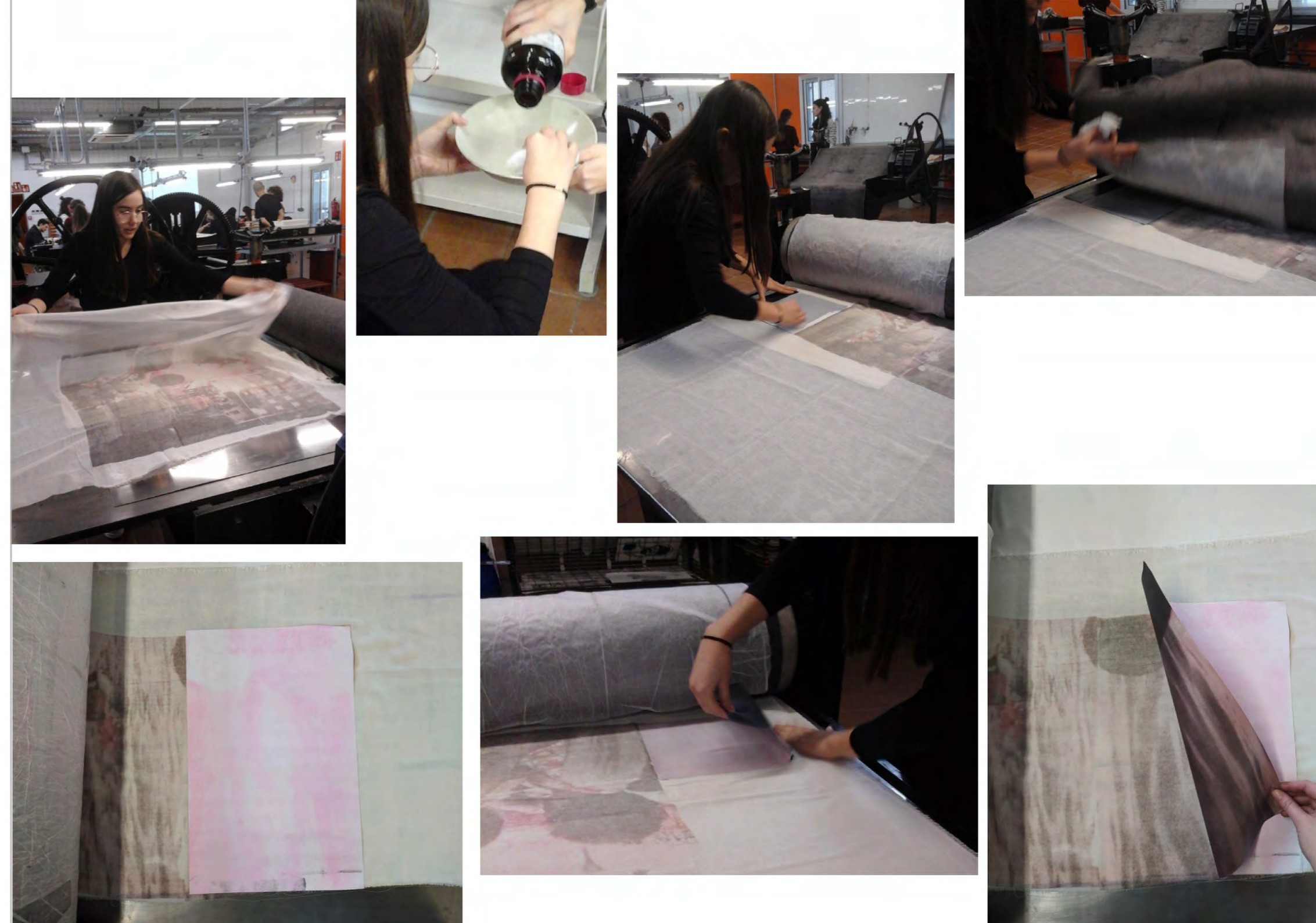
La Tècnica del transfer (o transferència)

En tractar amb fotografies analògiques, les quals tenen un format màxim de tretze per quinze, necessitava una tècnica que em permetés ampliar aquestes fotografies a la mida que necessités i amb la que pogués experimentar amb les dimensions de les imatges segons la intencionalitat de l'obra. Volia aconseguir augmentar les imatges fotogràfiques de tal manera que permetessin a l'espectador interactuar i navegar a través d'aquestes.

La tècnica del transfer consisteix a transferir imatges des d'un paper a un altre tipus de superfície o material. La tècnica que s'ha utilitzat en aquesta obra és la del transfer sobre tela, la qual utilitza una impressió de la fotografia, acetona i un element que exerceixi pressió, per a transferir la imatge del paper a la superfície tèxtil desitjada. Aquest procés consisteix en; imprimir la fotografia escollida amb una impressora tòner sobre un full de la mida que es necessiti, col·locar el full cap per avall sobre el material, de manera que la imatge quedi en contacte amb la superfície, i seguidament aplicar acetona sobre tota la superfície del paper amb l'ajuda d'un tros de cotó. Com que l'acetona s'evapora molt ràpidament, es col·loca un paper protector a sobre i des

prés es passa pel tòrcul, el qual, en aplicar pressió sobre els materials, fa que les partícules de la tinta en pols de la impressió es transfereixin a la tela i, d'aquesta manera, queda estampada la imatge.

Aquest mètode em va permetre transferir les imatges amb una qualitat idònia per al que volia transmetre. Les imatges queden plasades en la tela de manera llegible però no del tot nítides, subtilment difuminades, creant una percepció com de fotografia antiga.

Material tèxtil

De la mateixa manera que amb la tècnica, volia que el material fos l'ídoni per a capturar l'essència de l'obra i amb el que pogués representar les analogies que buscava per a reproduir les històries i diàlegs que conformen la narrativa del projecte. Vaig decidir treballar amb tèxtils, amb els quals no havia treballat anteriorment, perquè em va semblar un material modelable i que em permetia experimentar. Vaig adonar-me que la delicadesa, la fluïdesa i el moviment de les teles transmetien, de manera molt acurada, la sensació de volatilitat del passat i la fragilitat de la naturalesa dels records i la memòria. A partir d'aquesta realització es van fer un seguit de proves amb diferents tipus de teixits. Vaig treballar amb teles que presentaven diferents característiques pel que fa a gruix, textura, trama, moviment, etc. i es va examinar, paral·lelament, la seva capacitat d'absorció de tinta i retenció de la imatge.

A l'examinar els resultats vaig escollir treballar amb gasa de cotó. La gasa és una tela molt subtil, de lligat tafetà, que es caracteritza per la separació, relativament gran, dels fils d'ordit i els de la trama. La trama, la composició (cotó) i la caiguda de la tela van ser les característiques principals que van fer d'aquest teixit l'escollit.

La trama, relativament gran, crea en les fotografies estampades una textura visual molt interessant i que, juntament aprofitant el resultat de la tècnica del transfer, crea i amplifica aquests matisos granulosos que recorden a la imatge analògica i que els hi proporciona una gran riquesa plàstica, i que, paral·lelament perpetua el joc de la imatge antiga no nítida relacionada amb la memòria i el passat. La composició de cotó 100% fa que la tela absorbeixi bé la tinta de la fotografia impresa i que, amb suficient pressió, plasmi la imatge d'una manera homogènia sobre la tela. I, la caiguda de la tela, crea un moviment fluid i sense rigidesa que remet, com s'ha mencionat anteriorment, a la delicadesa i volatilitat dels records.

La superposició i el text

Al experimentar amb la tècnica del transfer i el material fotogràfic em va interessar l'efecte de la superposició. L'acció de superposar em va obrir el pas a diferents mètodes de disposició i combinació del material, realitzant proves tant amb les teles com amb les imatges, on vaig treballar la composició, l'ordre de les imatges, la nitidesa dels elements, la translucidesa dels materials, etc.

Com a resolució final, vaig decidir que m'interessava treballar amb la superposició de les imatges en un mateix pla. Utilitzant les parelles de fotografies, vaig estampar superposant les dues imatges, la de blanc i negre i la de color, creant així una nova imatge que combinava les dues vivències de la infantesa en una mateixa escena.

Les "noves imatges", formades per la superposició de les dues fotografies, es presentaven estampades cadascuna en les diferents teles de grans dimensions, permetent l'exposició dels diàlegs interns, de les històries i moments familiars a l'espectador.

En treballar i experimentar amb aquestes "noves imatges" vaig adonar-me que no contenien/donaven suficient informació com per què l'espectador pogués lligar i connectar les intrínseques relacions i vincles interpersonals familiars que conformen l'obra, ni tampoc associar

la relació entre les fotografies i la meva pròpia persona. Vaig decidir, ja que treballava amb fotografies que parlen dels records personals i de la història familiar, al·ludir als mètodes d'organització dels àlbums i de les fotografies antigues i provar d'introduir en les imatges, dates, noms de localitzacions i donar la identitat dels familiars que apareixen en les fotografies, permetent, a través d'aquesta informació addicional, que el públic pogués entendre i introduir-se en les històries que explica l'obra.

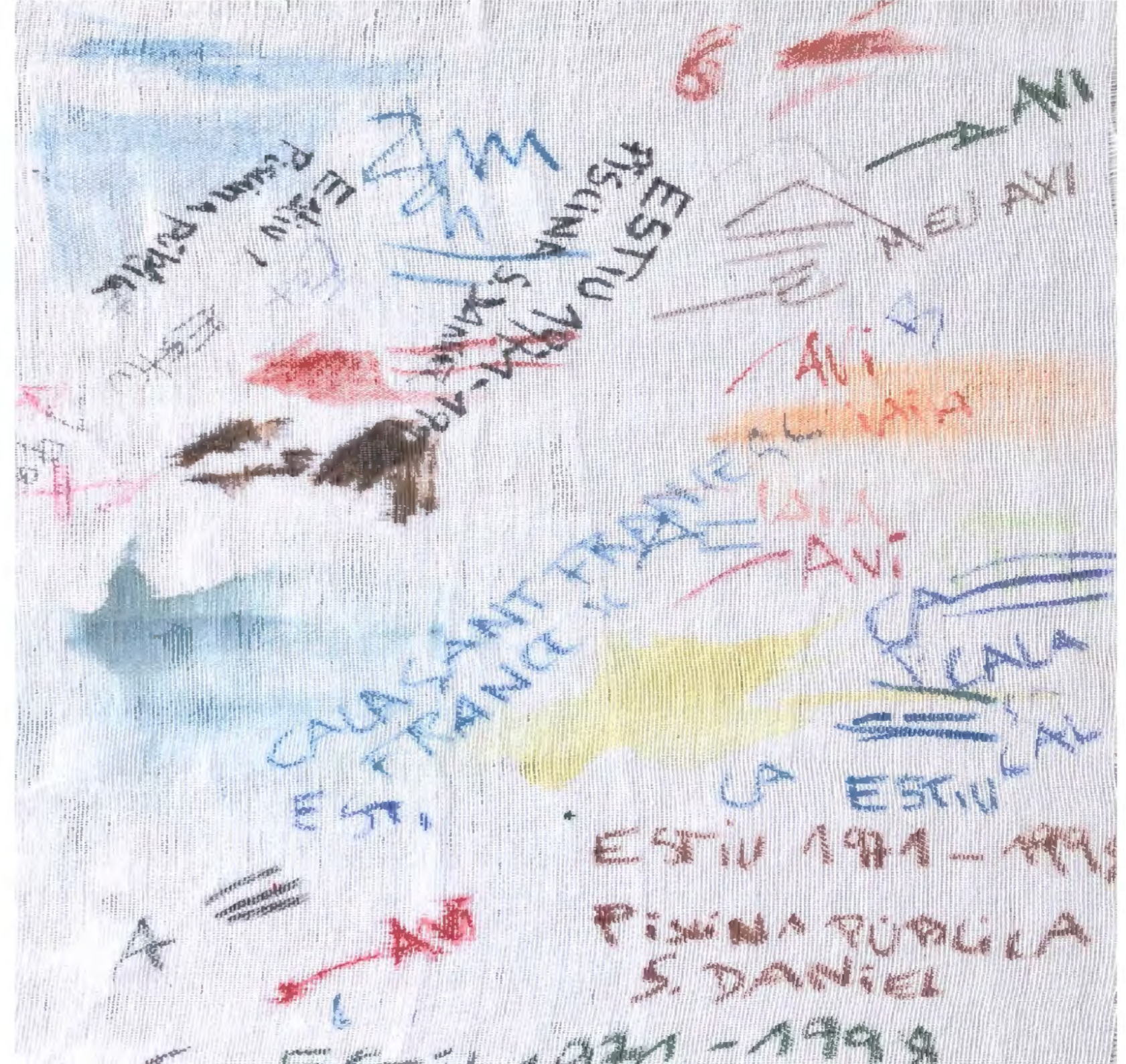
Per incorporar la informació a través del text, vaig provar diferents mètodes, com el brodat sobre gassa, el qual no va funcionar, ja que el tram és massa ampla, o l'escriptura a mà directament sobre la imatge estampada. També vaig fer proves amb diferents materials, com retoladors, llapis de colors, ceres, bolígrafs, etc., diferents cal·ligrafies i diferents composicions i mides. Les ceres de colors i la cal·ligrafia amb lletres de pal van ser les eleccions finals per a tractar el text.

L'alta pigmentació dels colors, la textura i la plasticitat gràfica que les ceres deixen sobre la tela juntament amb la grafia en majúscules escrita a mà acompanyant les imatges, recorda als diaris personals i íntims, i contribueix a incrementar la sensació de proximitat i familiaritat de les imatges, que i, a la vegada, al·ludeixen allò personal, a la família i als records

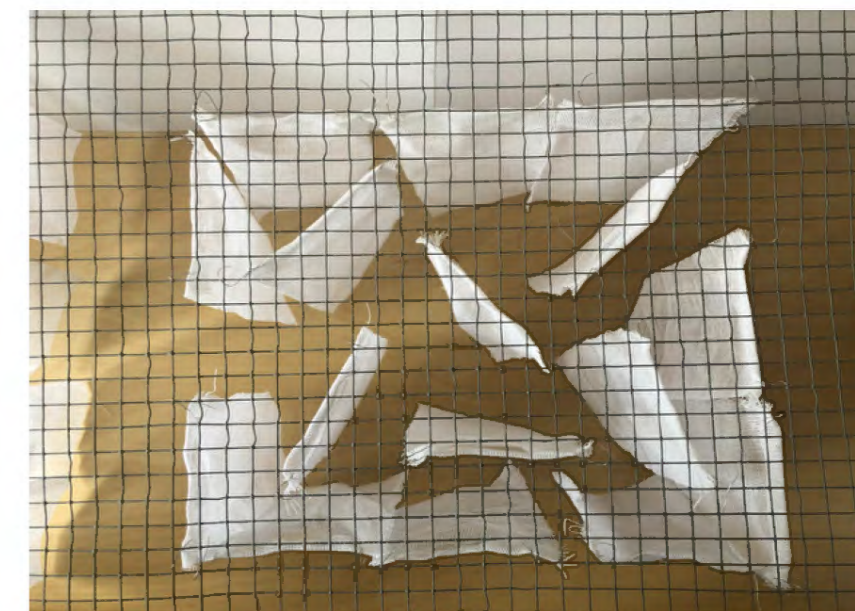
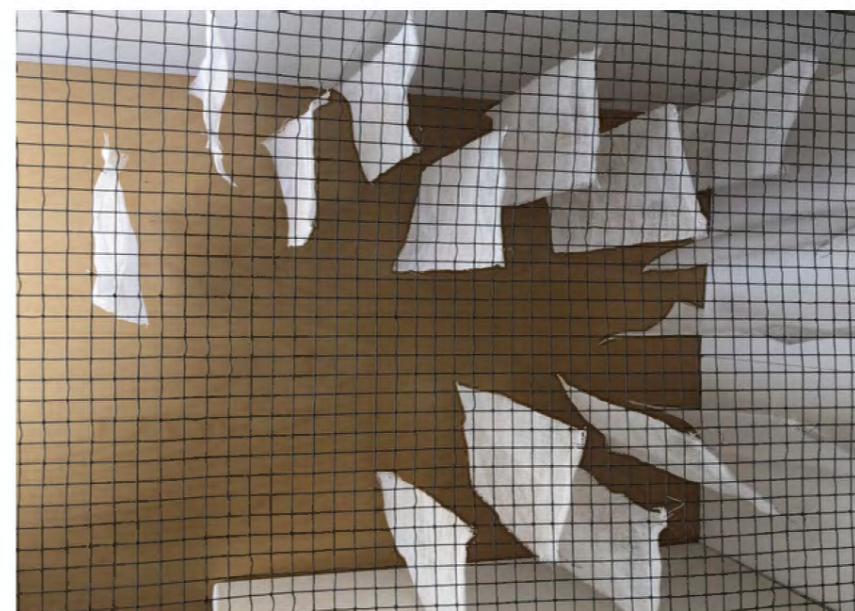
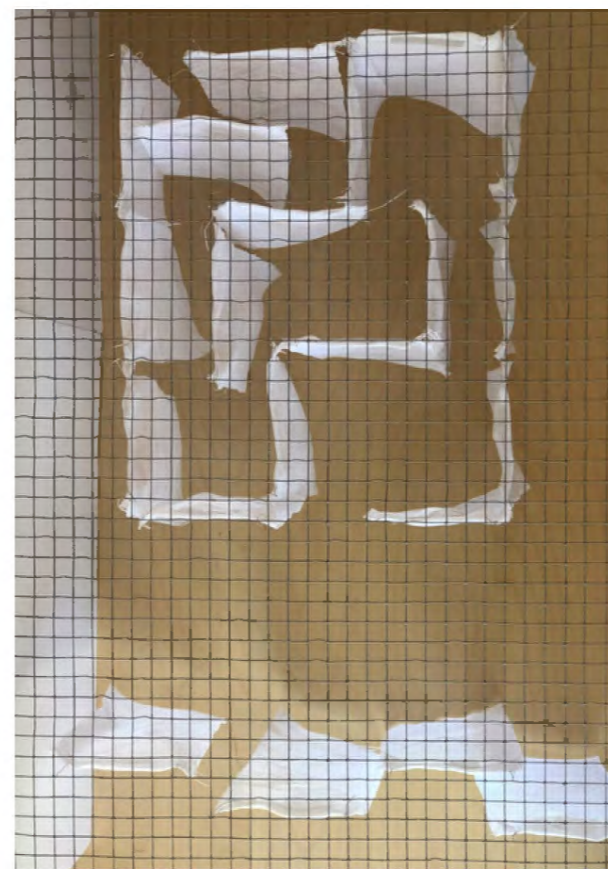
Relació amb l'espai - Instal·lació

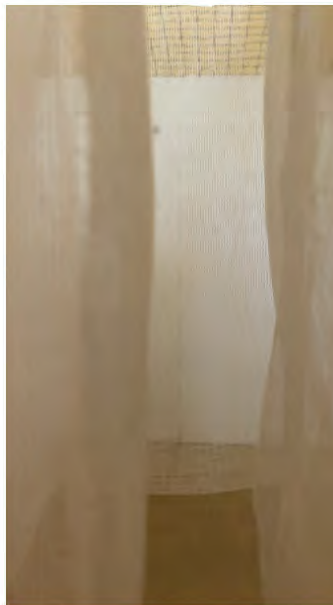
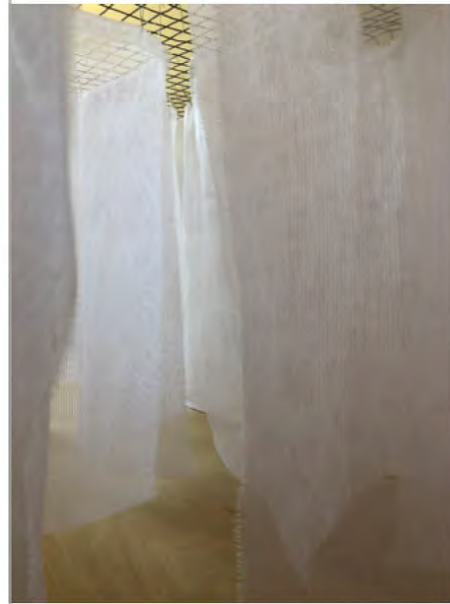
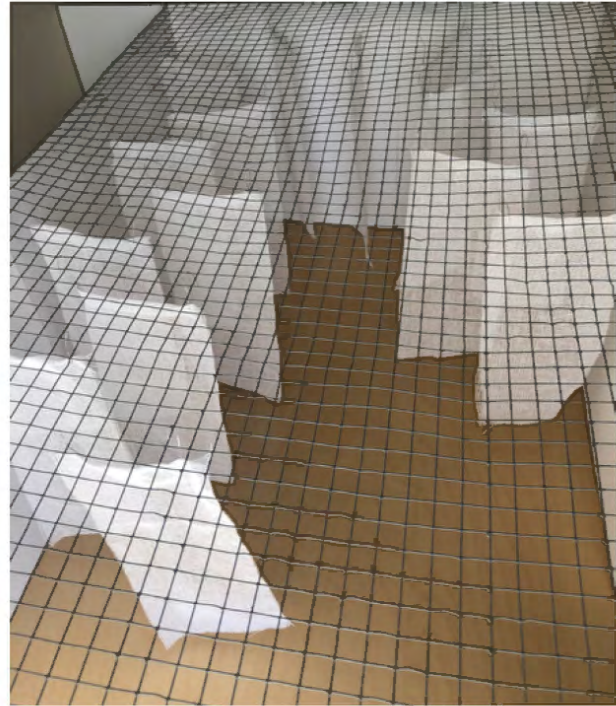
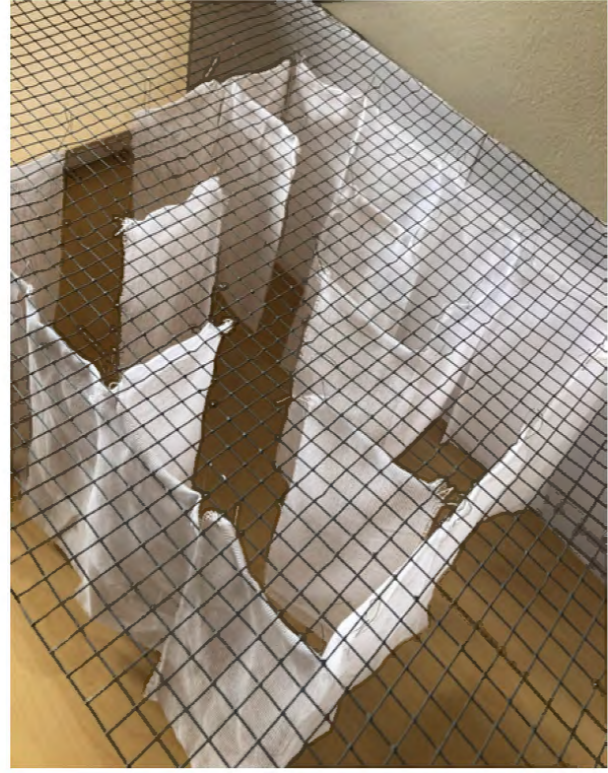
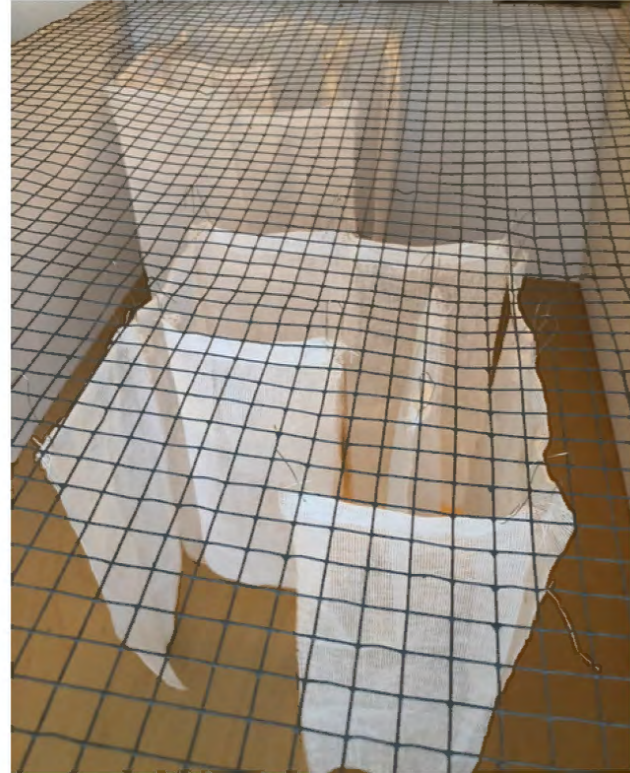
Com es pot observar en projectes anteriors, l'espai mai havia pres un paper important en la instal·lació de l'obra, sempre presentada com una peça individual aliena al seu entorn. En aquest projecte però, l'obra és concebuda com una instal·lació interactiva. Aquest nou plantejament d'exposició requereix la interacció de la peça amb l'espai i la interacció amb l'espectador perquè prengui sentit.

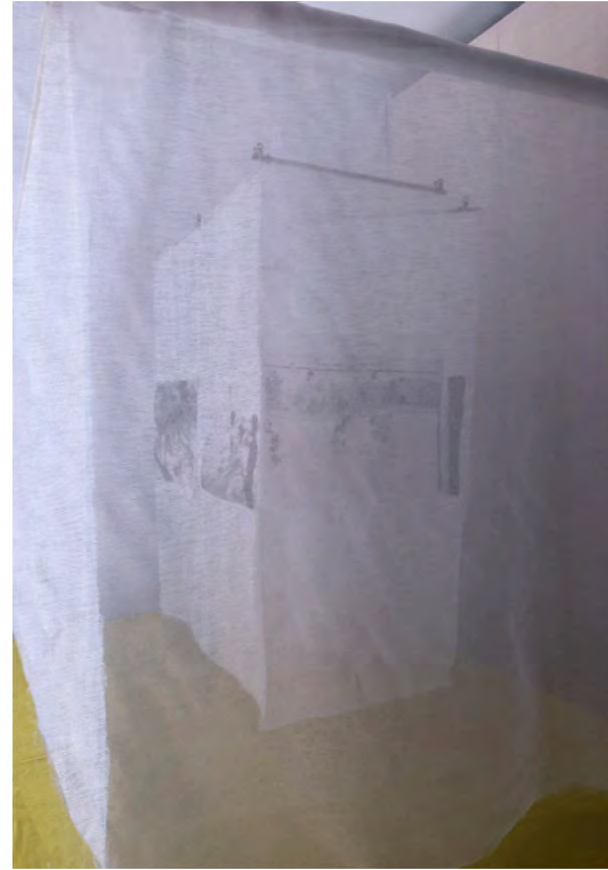
Per a treballar amb l'espai i entendre com l'obra es relaciona amb aquest, vaig fer una maqueta de mides reduïdes que reproduïa la Sala Polivalent de la Universitat i a partir de la qual vaig fer diferents proves d'instal·lació. Experimentant amb la composició i disposició de les teles vaig crear cinc estructures que mostraven diferents maneres d'instal·lar l'obra en l'espai. D'aquestes cinc maquetes vaig seleccionar-ne dues que s'adequaven als conceptes i nocions que volia representar en l'obra, i que il·lustraven espais semi tancats i estructurats, que recordaven la disposició d'una casa o una habitació, i on l'espectador podria entrar i navegar en els espais ocupats per les teles estampades.

A partir d'aquestes maquetes senzilles, les quals només tractaven la part estructural de l'obra, vaig crear instal·lacions a una escala més gran per poder treballar amb les teles estampades i així poder veure, d'una manera més acurada, com interactuaven les teles i les imatges entre elles, i com es relacionaven amb l'espai i la llum. Treballar a una escala més gran em va facilitar crear noves variacions i composicions amb les teles fins a trobar el model d'instal·lació final.

Maquetes de mida reduïda (Escala: 1:10)

El muntatge final es va plantejar com una reconstrucció dels espais més importants de la infantesa a través la reconstrucció de la memòria familiar. La instal·lació es concep com una peça interactiva en què l'espectador ha de travessar un embolcall de tela que recobreix la composició central per a poder navegar entre les diferents capes de teles que conformen l'obra i que representen metafòricament aquests llocs de la infantesa que, momentàniament, tornen a existir a través dels records, memòries i històries que mostren les fotografies.

L'estructura i les grans dimensions de la peça volen invitar a l'espectador a endinsar-se en l'obra. Paral·lelament, el joc de translucideses i opacitats que es crea amb les teles col·locades a diferents nivells incita la curiositat de l'espectador per a saber què hi ha dins de l'espai construït en l'interior d'aquest embolcall. Es crea així una instal·lació en què la involucració de l'espectador és clau per a descobrir i interpretar les connexions i els diàlegs que s'amaguen darrere de les imatges que conformen l'obra i on, endinsar-se i traspasar les diferents capes d'imatges i de teles simbolitza un recorregut a través dels espais més significatius de la infantesa, dels records i de la memòria familiar.

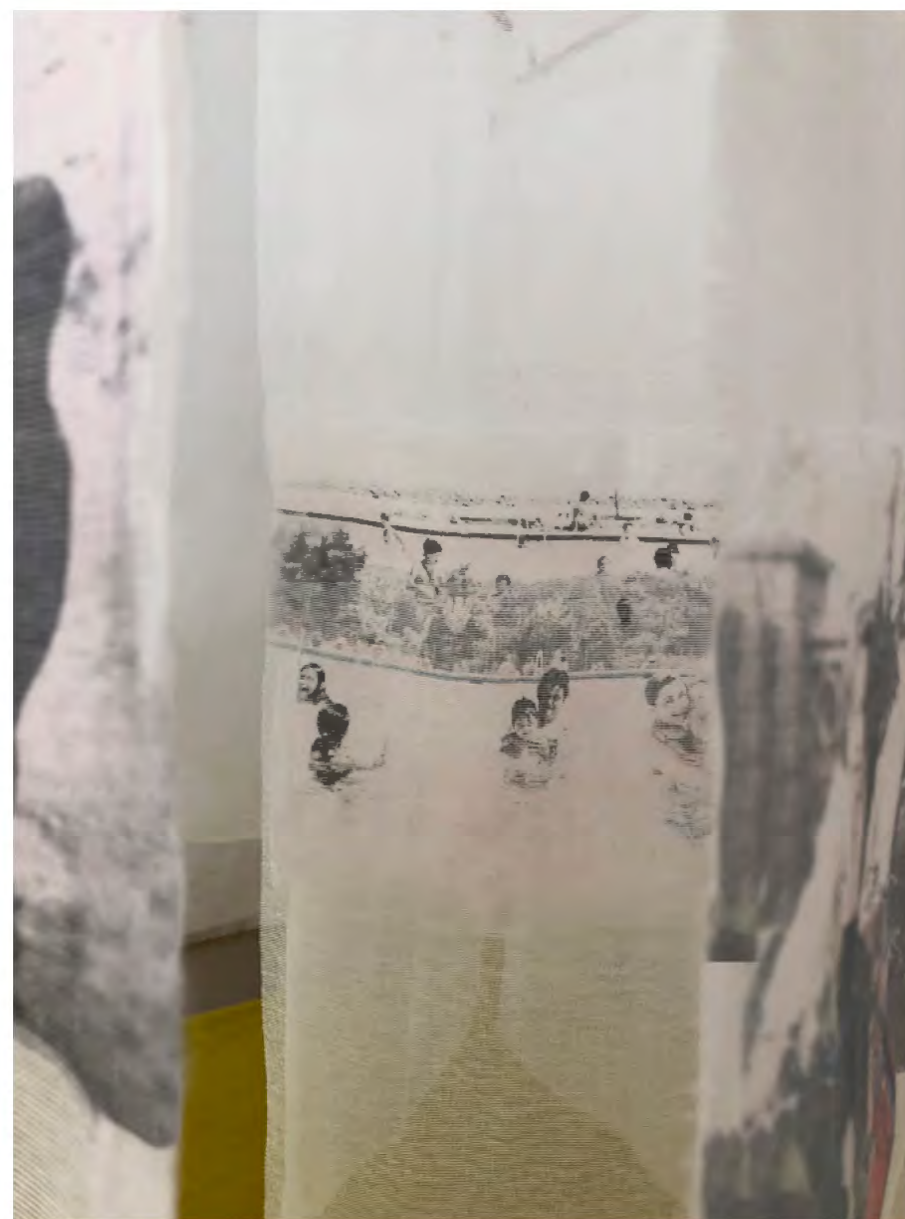

Mida instal·lació real aprox. : amplada/alçada: 580 x 240 cm

PROTOTIP INSTAL·LACIÓ FINAL

CONCLUSIONS

M'agradaria concloure aquest dossier amb unes reflexions finals sobre el que ha suposat per a mi aquest procés. artístic i d'aprenentatge a l'hora de realitzar el Treball de Final de Grau .

En primer lloc, considero que, amb l'aturada abrupta amb què vam deixar de disposar de les infraestructures necessàries per a continuar el treball, he assolit, parcialment, els objectius que m'havia proposat. Per una banda, sí que he pogut disposar de fonts d'informació bibliogràfica i de consulta, encara que majoritàriament en línia, per a continuar la investigació sobre les diferents idees i nocions de l'obra, com la memòria, el pas del temps, la nostàlgia o la identitat, i fonamentar de manera més sòlida el projecte. Per l'altra però, tot i que vaig poder treballar i fer proves amb diversos materials i tècniques al principi del procés del treball, hagués necessitat tenir més temps als tallers per a continuar experimentant i perfeccionant els diferents aspectes plàstics de la meva obra.

En segon lloc, considero que, encara que no he pogut presentar una peça com a tal o una instal·lació final, les maquetes i els prototips que he creat, retraten, amb força precisió, el disseny i les intencions del que podria haver estat la instal·lació final. Encara que, òbviament, la instal·lació real necessitaria unes bones condicions exposi-

tives i constar d'un gran espai i una bona il·luminació, crec que les fotografies poden arribar a transmetre bastant fidelment l'efecte, la impressió i la sensació de la presència de l'obra immersiva. Al mateix temps, aquestes imatges fotogràfiques també resumeixen i mostren l'evolució i el desenvolupament del procés de l'obra i l'esforç i la feina que s'ha realitzat per a dur a terme aquest projecte d'obra. Finalment, voldria destacar que, encara que no s'ha pogut desenvolupar el projecte en condicions normals, el procés i la metodologia seguides per a arribar a realitzar aquest projecte d'obra m'han servit com una oportunitat per a superar-me a mi mateixa i afrontar nous reptes a l'hora de treballar i continuar amb la meva pràctica artística.

BIBLIOGRAFIA

Barthes, R. (1995). *La cámara lúcida. Nota sobre la fotografía*. Barcelona: Editorial Paidós.

Barthes, R. (2003). *Retòrica de la imatge*. Madrid: Editorial Paidós

Gili, M. (1998). Històries dels altres. A Fundació “la Caixa”. *Cartògrafs i aventurers: narradors d’històries* (pp. 11-19). Barcelona: Fundació “la Caixa”

Prieto, A. (2014). *Ventanas, espejos y sombras: imagen analògica i textualidad en Wright Morris, Duane Michals y Sophie Calle*. Zaragoza: Prensa de la Universidad de Zaragoza.

Sontag, S. (2018). *Sobre la fotografía*. Sant Andreu de la Barca (Barcelona): Penguin Random House Grupo Editorial

BIBLIOGRAFIA ONLINE

Clavordiando (2017). Duane Michals el hombre que fotografió su pensamiento. *Clavordiando*. (en línia). Disponible a: <https://clavordiandomagazine.com/mundofoto/panorama/duane-michals-hombre-fotografio-pensamiento/> [Consultat: 5 Maig 2020]

C/O Berlin (2016). Hans-Peter Feldmann Photography Exhibition. *Galeria C/O Berlin*. (en línia). Disponible a: <https://www.co-berlin.org/en/hans-peter-feldmann> [Consultat 5 Maig 2020]

González Flores, L. (2008). La fotografía como memoria: reflexiones en/desde el siglo XXI. (en línia). *Textos de historia*, 16, pp. 11-31. Disponible a: https://www.academia.edu/18292154/La_fotografia_C3%ADa_como_memoria_Reflexiones_en_desde_el_siglo_XXI [Consulta: 25 abril 2020]

Guasch, A. M. (2005). Los lugares de la memoria: el arte de archivar y recordar. (en línia). *Materia*, 5, pp. 157-183. Disponible a: https://annamariaguasch.com/pdf/publications/Los_lugares_de_la_memoria_el_arte_de_archivar_y_de_recordar.pdf [Consulta: 21 abril 2020]

IVAM (2016). Boltanski Départ-Arrivée. *IVAM Institut Valencià d’Art Modern*. (en línia). Disponible a: <https://www.ivam.es/es/exposiciones/christian-boltanski/> [Consultat: 4 Maig 2020]

Memoria y fotografía encontrada (s.d.). *La identidad individual a partir de la historia familiar* (pp.237-246). Disponible a: <https://fw2017.files.wordpress.com/2018/10/pc3a1ginas-desdet35022.pdf> [Consulta: 26 abril 2020]

Muñoz, A. (s.d.). Mirar para recordar. Fotografía y memoria. (en línia). *Andana fotografía y desarrollo personal*. Disponible a: <https://andanafoto.com/mirar-para-recordar-fotografia-y-memoria/> [Consulta: 26 abril 2020]

Musée Nicéphore Niépce (2011). *Family Albums, Images of intimacy* (en línia). Disponible a: <http://en.museeniepce.com/index.php?/exposition-en/passees-2010-2013/Albums-de-famille> [Consulta: 21 abril 2020]

Nora, P. (1989). Between Memory and History: Les Lieux de Mémoire. (en línia). *Representations*, 26 Special Issue: Memory and Counter-Memory, pp. 7-24. Disponible a: <https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/ARCH230/PierreNora.pdf> [Consulta: 19 abril 2020]

Speri, I. (2017). Erik Kessels “I’m not a photographer”. (en línia). *Klat magazine*. Disponible a: <https://www.klatmagazine.com/en/art-en/erik-kessels/57808> [Consulta: 20 abril 2020]

Wigglesworth, Katie (s.d.). *Statement*. (en línia). Disponible a: <http://www.katiewigglesworth.com/> [Consultat: 6 Maig 2020]

Yassin, Raed (s.d.). *Works: Dancing, Smoking, kissing*. (en línia). Disponible a: <https://raedyassin.info/home> [Consultat: 7 Maig 2020]

ANNEX

El que ens trobem a l'annex és una petita recopilació de fotografies de varies proves d'estampació que vaig realitzar amb els diferents tipus de teles. Aquestes proves havien de formar d'un catàleg independent que s'annexava al dossier o a la instal·lació per que així el públic pogués veure i experimentar el tacte dels diferents materials i com es plasmaven les imatges en cadascuna de les teles.

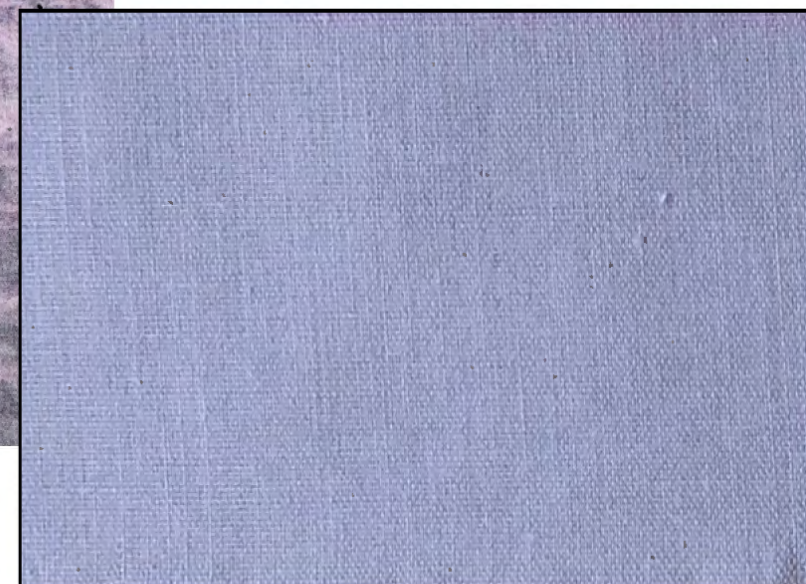
També trobem fotografies de varies proves d'estampació que es van realitzar durant la part pràctica i d'experimentació del projecte i que adjunto per l'interès plàstic que crec que aporten aquestes proves i "errors".

CATÀLEG DE TELES

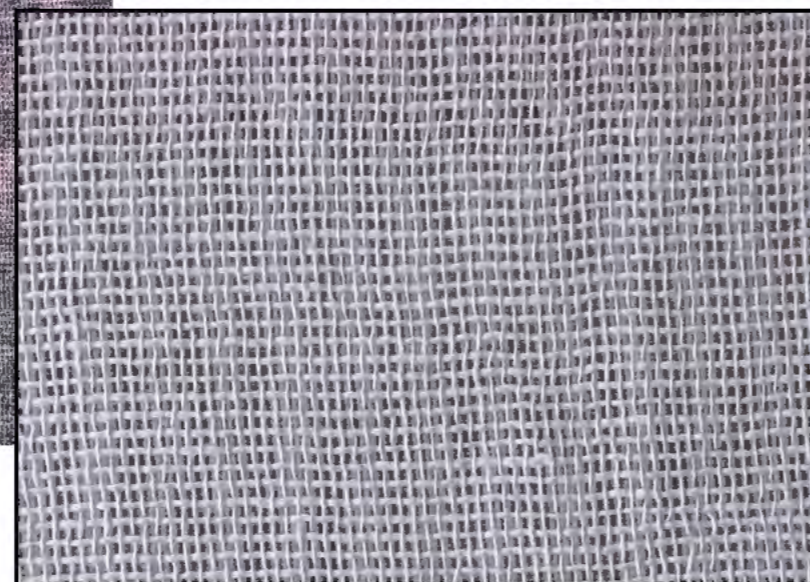
ORGANDÍ

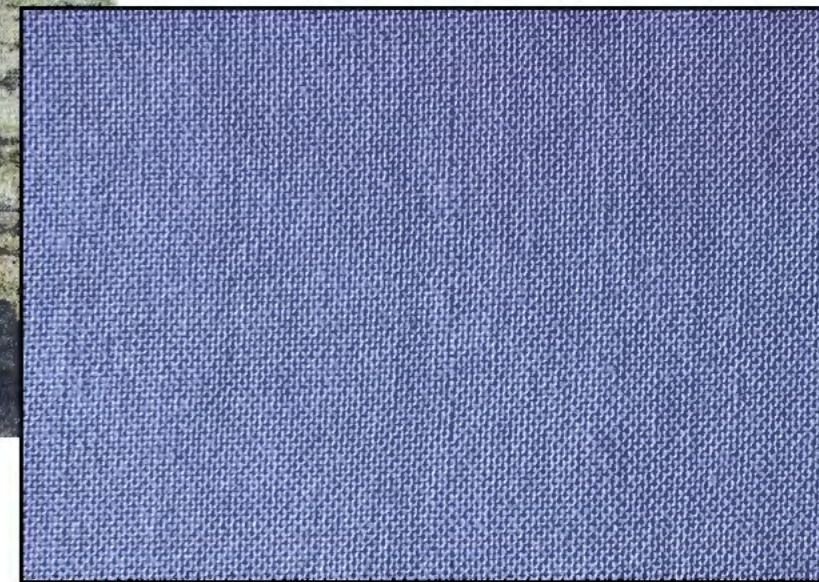
BATISTA 75% COTÓ

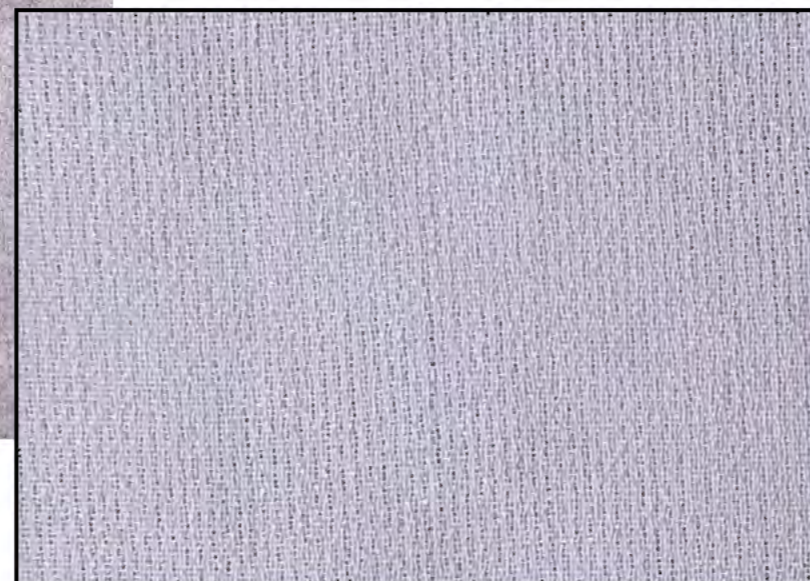
GASA 100% COTÓ

COTÓ 100%

ACRÍLIC

PROVES D'ESTAMPACIÓ

